

საქართველოს სახელმწიფო საპენსიო სისტემის უზრუნველყოფაზე მოქმედი ფაქტორები

ირმა ჩხაიძე,

ეკონომიკის დოქტორი,
ბათუმის შოთა რუსთაველის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი

**IRMA CHKHAIDZE,
Doctor Of Economics,
Associate Professor
of Batumi State University**

ანოტაცია

„საერთო საზოგადოებრივი კეთილდღეობა“ წარმოადგენს ქვეყნის მთელი მოსახლეობისთვის სახელმწიფოს მიერ გაწეულ ძირითად მომსახურებას, რომელიც მიეწოდება საზოგადოების თითოეულ წევრს „თანაბრად“ და არ გამოირჩევა მათგან იმ ეჭვს, თუ ვინ ღებულობს „ძირითადად“ ამ სახეობის საზოგადოებრივ სოციალურ (თავდაცვის, ჯანდაცვის და სხვა სფეროში სახელმწიფოს მიერ გაწეული მომსახურება) კეთილდღეობაზე სარგებლობის უფლებას.

სტატიაში სოციალური კეთილდღეობის უმთავრეს ობიექტს წარმოადგენს საქართველოში მოქმედ სახელმწიფო საპენსიო სისტემაში რეფორმის მიმდინარე პროცესების გაანალიზება. სახელმწიფო საპენსიო სისტემა ითვალისწინებს ყველა პენსიონერზე და მათ შორის ასაკით „მომლოდინე“ პენსიონერებზე, ერთი მხრივ, ყოველთვიური სახელმწიფო გასაცემლის გაცემას მათი მინიმალური საარსებო საშუალებით უზრუნველყოფის მიზნით, მეორე მხრივ, აღნიშნულ სფეროში მიმდინარე რეფორმის დროს, პენსიების ზრდის პარალელურად, შეინიშნება პენსიების დიფერენცირებული პრინციპის უმოქმედობა, რომლის წარმოქმნის მიზეზებია სოციალური უზრუნველყოფის ფონდის სიმცირე, ქვეყანაში ბოლო წლების განმავლობაში მიმდინარე ინფლაციური პროცესები, ქვეყნის მოსახლეობაში მე-20 საუკუნის 90-იანი წლებიდან დღემდე მკაფიოდ გამოკვეთილი როგორც მოსახლეობის შემცირების ისე ერის დაბერების ზრდის ტენდენცია, რომლის მიზეზებად სახელდება სიკვდილიანობის მაღალი დონე, შობადობის

დაბალი მაჩვენებელი, ფართო მასშტაბიანი მიგრაციული პროცესები. აღნიშნული პროცესების შეჩერებისა და შემცირებისთვის მიზანშეწონილია აქტიური დემოგრაფიული პოლიტიკის განხორციელება, რაც, უპირველესად, მოითხოვს შობადობის სტიმულირებას, მოკვდავობისა და მიგრაციული პროცესების შემცირებას.

ამრიგად, ქვეყნის დემოგრაფიული განვითარება, მიგრაციული პროცესები და მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობა მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაზე, რაც შეეხება სოციალურ ფაქტორებს, იგი პირდაპირ უკავშირდება მოსახლეობის საპენსიო უზრუნველყოფის სისტემას. ამ პრობლემის წინაშე საქართველოს მსგავსად ბევრი განვითარებული ქვეყანა დგას.

საკანძო სიტყვები: „საერთო საზოგადოებრივი კეთილდღეობა“, ეკონომიკური მექანიზმების პრინციპი, საპენსიო უზრუნველყოფის სისტემა.

FACTORS AFFECTING THE PROVISION OF THE STATE PENSION SYSTEM Abstract

“Common Public Welfare” is the basic service, provided by the country, which is delivered equally to all the members of society and does not exclude assumption from their side, about which part of society gets mostly the right for this type of public social welfare. (Defense, Health Care and other services, provided by the state in different spheres).

The main object of social welfare in this topic is the process of reforms taking place in the state pension system. State pension system provides all the pensioners as well as the people waiting for being pensioners, with the monthly minimum wage, in order to ensure their minimal means of subsistence. Besides the fact of raising pension amount, inaction of differentiate principle of pensions is taking place, which is the result of the lack of social security fund, inflation processes, the reduction of population, dating from the 90s of the 20th century, which are caused by the high mortality indicator, low indicator of birth-rate and migration processes. For reducing all the above mentioned processes, it is important to stimulate birth-rate, to reduce mortality and implement an active demographic policy.

Thus, the country's demographic development, migration and natural population movement has an important impact on the socio-economic development, what about social factors, it is directly related to the pension system, the problem facing not only Georgia, but many other developed country.

Key words: “Public Social Welfare”, “The principle of economic continuity”, Pension system.

შესავალი

საქართველოში სახელმწიფო საპენსიო სისტემის ეფექტური მოქმედების პრობლემა ბოლო ორი ათეული წლის განმავლობაში მწვავედ დგას და ჩატარებული კვლევების მიხედვით, ყოველთვის შედიოდა და შედის „მომლოდინე“ პენსიონერთათვის ყველაზე მტკივნეულ საკითხთა სიაში, რის გამოც ნაშრომის კვლევის მიზანია, ვაჩვენოთ, თუ რამდენად პრობლემატურია საქართველოში მოქმედ სახელმწიფო საპენსიო სისტემაში მიმდინარე პროცესების პარალელურად სახელმწიფოს მიერ განსახორციელებელი ეკონომიკური მემკვიდრეობითობის პრინციპის დაცვა ღირსეული პენსიის გაცემის თვალსაზრისით. კვლევის მიზნიდან გამომდინარე განსახორციელებელი ამოცანებია: შევაფასოთ საპენსიო უზრუნველყოფის სისტემაში წლების განმავლობაში მიმდინარე რეფორმები; გავაანალიზოთ, თუ ქვეყნის დემოგრაფიული განვითარება, მიგრაციული პროცესები და მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობა, როგორ მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაზე და როგორ ამყარებს პირდაპირ კავშირს მოსახლეობის საპენსიო უზრუნველყოფის სისტემასთან. კვლევის ორიგინალობა (ავტორის წვლილი) გამოვლენილია იმ პრობლემების კვლევებში,

რომლებიც ხელს უშლის სახელმწიფოს მიერ განსახორციელებელი ეკონომიკური მემკვიდრეობითობის პრინციპის დაცვით „საერთო საზოგადოებრივი კეთილდღეობის“ ამოქმედებას. კვლევის პროცესში საქართველოს საპენსიო სისტემაში მიმდინარე რეფორმების პარალელურად, გამოყენებულ იქნა, როგორც არსებული, ასევე წარმოქმნილი პრობლემატური პროცესების შესახებ მონაცემთა თავმოყრის, ანალიზისა და სინთეზის მეთოდი, ჩატარებული კვლევის შედეგები, საქართველოს სტატისტიკის სახელმწიფო დეპარტამენტის მონაცემები, უცხოელ და ქართველ ექსპერტთა შეფასებები.

საქართველოში მოქმედი სახელმწიფო საპენსიო სისტემა ითვალისწინებს ყველა პენსიონერზე და მათ შორის ასაკით „მომლოდინე“ პენსიონერებზე ყოველთვიური სახელმწიფო გასაცემელის გაცემას მათი მინიმალური საარსებო საშუალებით უზრუნველყოფის მიზნით. სახელმწიფო პენსიის მიმღებთა რაოდენობაში ასაკით პენსიონერთა რიცხვმა 2008 წლისთვის შეადგინა 73,1%-ი (673 183 ათასი კაცი), 2009-2010 წლისთვის – საშუალოდ 78,3%-ი (საშუალოდ 658 568 ათასი კაცი), 2011 წლისთვის – 79,3%-ი (662 350 ათასი კაცი), 2012 წლისთვის – 81%-ი (673 183 ათასი კაცი).

დემოკრატიული მოწყობისკენ მიმავალი ჩვენი ქვეყნის მოქმედ სახელმწიფო საპენსიო სისტემაში საბაზრო ეკონომიკის გარდამავალი სისტემიდან დღემდე ხელისუფლების მიერ სოციალური მემკვიდრეობითობის სამართლებრივი პრინციპის აღდგენა დაიწყო ქვეყანაში არსებული სოციალური დაცვის დონის განსაზღვრით. ანალიზით დგინდება, რომ 1998 წლიდან 2003 წლამდე ხელისუფლების მიერ თევების ან ზოგჯერ წლების განმავლობაში გადაუხდელი სიმბოლური პენსიების გაცემა 2004 წლიდან შექლო დიდი ფულის დაზოგვით და დაფარა დაუკმაყოფილებელი „მომლოდინე“ (14 ლარი თვიური პენსია) პენსიონერების მთლიანი დავალიანება, ხოლო 2005 წლიდან 800 000 პენსიონერზე, ანუ მთლიანი მოსახლეობიდან პენსიონერთა 20,5%-ზე მოხუცებულობის სამუდამო პენსიის გაზრდის ტენდენციას (2005 წელს თვიური – 28, 2006 წელს თვიური – 33, 2007 წელს თვიური – 38 ლარის ოდენობით) განაპირობებდა, ერთი მხრივ, იმ ათასამდე პირის პენსიის შემცირება, რომლებიც ყოველთვიურად 560 ლარზე მეტს იღებდნენ და მეორე მხრივ, მომუშავე პირთა მიერ გამოიმუშავებული თანხიდან დარიცხული გადასახადები, რომელიც აღნიშნულთან ერთად ქმნის ამ მომუშავე პირის

სამომავლო საპენსიო სისტემას.

2010 წელს ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე მინიმალური პენსია 55 ლარიდან 80 ლარამდე გაიზარდა. 2011 წლისთვის შეადგინა 100 ლარი (2011 წელს განხორციელებული საპენსიო რეფორმა შეეხო მხოლოდ ასაკით პენსიონერებსა და პირველი ჯგუფის ინვალიდებს). სოციალური მომსახურების სააგენტოს 2011 წლის პირველი სექტემბრის მონაცემებით 100 ლარიან პენსიას ღებულობდა სულ 828 203 პენსიონერიდან 82,9 %, ანუ 686 500 პენსიონერი, მათ შორის 96.6%, ასაკით პენსიონერი (663 000 პენსიონერი) და 3.4%, მკვეთრად გამოხატული შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირი (23 500 პენსიონერი).

2012 წლის საპენსიო რეფორმის საფუძველზე (საპენსიო ზღვარი: 60 წელი — ქალბატონებისთვის, 65 — მამაკაცებისთვის) პენსია 67 წელს გადაცილებულ პენსიონერებს გაეზარდა 125 ლარამდე (რომელშიც 125 ლარში შედის სტაჟისა და დამსახურების მიხედვით დამატებული თანხა), ხოლო 67 წელს გადაცილებული პენსიონერების ნაწილს გაეზარდა 25 ლარით, ნაწილს — 15 ლარით. 2013 წლის პირველი სექტემბრიდან ყველა ასაკით პენსიონერისთვის სახელმწიფო პენსიის ფულადი ოდენობა შეადგენდა 150 ლარს, ხოლო 2015 წლის პირველი სექტემბრიდან შეადგენს 160 ლარს. მაშინ, როცა პოსტსაბჭოთა ქვეყნებიდან საქართველოს საშუალო პენსიის ოდენობით ბევრად ჩამორჩება: მოლდოვა, უზბეკეთი, ყირგიზეთი, ტაჯიკეთი, ხოლო ესტონეთი (660 ლარი), ყაზახეთი (585 ლარი), ლატვია (550 ლარი), ლიტვა (453 ლარი), რუსეთი (438 ლარი), აზერბაიჯანი (303 ლარი) და სხვა პოსტსაბჭოთა ქვეყნები ბევრად აღემატება ჩვენი ქვეყნის საშუალო პენსიის ოდენობას.

ამრიგად, საქართველოში ამჟამინდელი საშუალო პენსიის ოდენობა მსყიდველუნარიანობით ორი ათეული წლის წინანდელი მინიმალური პენსიის დაახლოებით 45%-ის ეკვივალენტურია და, ფაქტობრივად, მხოლოდ სოციალური დახმარების ფუნქციის მქონეა.

აღნიშნულ სფეროში მიმდინარე რეფორმის დროს პენსიების ზრდის პარალელურად შეინიშნება პენსიების დიფერენცირებული პრინციპის უმოქმედობა, რომლის წარმოქმნის მიზეზებად შესაძლებელია დასახელდეს, ერთი მხრივ, სოციალური უზრუნველყოფის ფონდის სიმცირე და ქვეყანაში ბოლო წლების განმავლობაში მიმდინარე ინფლაციური პროცესები, რაც ართულებს იმის გაანალიზებას, თუ თითოეულმა პენსიონერმა რამდენი გამოიმუშავა (მანეთებში, კუპონებში, ლარებში) და წლის განმავლობაში ბიუჯეტში ანარიცხ-

ების სახით რამდენი შეიტანა. მეორე მხრივ, ქვეყნის მოსახლეობაში მე-20 საუკუნის 90-იანი წლებიდან დღემდე მკაფიოდ გამოკვეთილი როგორც მოსახლეობის შემცირების ისე ერთი დაბერების ზრდის ტენდენცია.

საქართველოს სტატისტიკის სახელმწიფო დეპარტამენტის მონაცემებით 1990-2008 წლებში საქართველოს მოსახლეობის რიცხოვნობა შემცირდა 19,5%-ით, 1990-2010 წლებში — 22,72 %-ით, 2013 წელს 2012 წელთან შედარებით — 0,31%-ით. აღსანიშნავია ისიც, რომ საქართველოში 2010 წელს გაერთიანებული ერების მოსახლეობის ფონდის მიერ ჩაატარებული კვლევებით 2050 წლისთვის საქართველოს დემოგრაფიული კატასტროფა ემუქრება, ქვეყნის მოსახლეობა 28%-ით, ანუ 1170000 კაცით მცირდება. USAID-ის მონაცემებით, 232 ქვეყანას შორის საქართველო მოსახლეობის რიცხოვნობის შემცირების ტემპით მე-16-ე ადგილზეა.

რაც შეეხება მოსახლეობის დაბერების ზრდის ტენდენციას ის შესაძლებელია განისაზღვროს ასაკობრივი ზღვარის შესაბამისობაში. კერძოდ, 1990 წლისთვის 65 წლისა და მეტი ასაკის მოსახლეობის წილი მოსახლეობის საერთო რიცხოვნობაში შეადგენდა 9,25%-ს, 1995 წელს — 10,8%-ს, 2003 წლისთვის — 13,1%-ს, დღეისთვის მოსახლეობის დაბერების მიმდინარე პროცესი ცხადყოფს, რომ ჩვენი ქვეყნის მოსახლეობის 19%-ზე მეტი 60 წლის ასაკს გადაცილებულია და ეს პროცესი მომდევნო ათწლეულებში უფრო დაჩქარდება.

საერთო დემოგრაფიული მაჩვენებლების გაანალიზების საფუძველზე დადგინდა, რომ 1990 წლიდან დღემდე საქართველოს მოსახლეობის ყოველწლიური შემცირების მიზეზებად სახელდება: სიკვდილიანობის მაღალი დონე, 18-50 წლის ასაკის მოსახლეობაში ფათომასშტაბიანი მიგრაციული პროცესები, რამაც განაპირობა 1989-2002 წლებში ქართველების რიცხვის 126 ათასზე მეტით შემცირება და შობადობის დაბალი მაჩვენებელი. საერთაშორისო და ქართველი ექსპერტების გათვლებით, საქართველო შობადობის მიხედვით მსოფლიოს 196 ქვეყანას შორის 164-ე ადგილზეა, ხოლო USAID-ის მონაცემებით, 232 ქვეყანას შორის საქართველო შობადობის შემცირების ტემპით 174-ე ადგილზეა. შობადობის ჯამობრივი კოეფიციენტი (ერთი ქალის მიერ სიცოცხლის განმავლობაში დაბადებული ბავშვების საშუალო რაოდენობა) 1,4-1,7-ის ფარგლებშია, ანუ საქართველოში შვილების თაობა მათი მშობლების თაობის დაახლოებით 70-80%-ს განაახლებს.

აღნიშნული პროცესების შეჩერებისა და შემცირებისთვის მიზანშეწონილია აქტიური დემოგრაფიული პოლიტიკის განხორციელება, რაც, უპირველესად, მოითხოვს შობადობის სტიმულირებას, და ამასთან, მოკვდავობის შემცირებას.

აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ სახელმწიფომ „არაწინააღმდეგობრივი კეთილდღეობის“, ანუ საპენსიო სისტემის სამართლიანობის პირობის (მეტ-ნაკლები) განხორციელება დაიწყო 2007 წლიდან სტაჟისა და ნამსახურების მიხედვით სამუდამო სიბერის პენსიაზე თანხის დამატებით შემდეგი წესის დაცვით, (25 წელზე მეტი სტაჟის დროს/დანამატი პენსიაზე 10 ლარი, 15-დან 25 წლამდე სტაჟის დროს/პენსიაზე დანამატი 7 ლარია, 5-დან 15 წლამდე სტაჟის დროს/პენსიაზე დანამატი 4 ლარია, 5 წლამდე სტაჟის დროს/პენსიაზე დანამატი 2 ლარია). აქვე აუცილებელია ხაზგასმით აღინიშნოს ისიც, რომ სახელმწიფო არ ივიწყებს საპენსიო სისტემის მეორე – დაუცველ მოქალაქეთა მინიმალური უზრუნველყოფის პირობასაც, რადგან პირებს, რომლებსაც არა აქვთ სამუშაო სტაჟი, მათ სახელმწიფო პენსიაში გასვლის შემდეგ უნაზღაურებს იმ დროისთვის არსებული სამუდამო სიბერის პენსიის თანხის ოდენობით.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, შესაძლებელია ითქვას, რომ სახელმწიფო პენსიონერთა უმრავლესობას ვერ შეუქმნის რეალური დიფერენცირებული პრინციპის ამოქმედებით რეალურ თვიურ მინიმალურ საპროცენტო ოდენობას, რადგან აუცილებელია გავიგოთ ისიც, რომ სოციალური მემკვიდრეობითობის სამართლიანობის შესანარჩუნებლად სახელმწიფო მიიჩნევს იმას, რომ მის მიერ შექმნილი კეთილდღეობის მომხმარებელი არის არა მხოლოდ ის პირები, რომლებმაც საპენსიო ასაკამდე შექმნეს საკუთარი საპენსიო ფონდი, არამედ მომხმარებელი არის ის პირებიც, რომლებსაც არ შეუქმნიათ საკუთარი საპენსიო ფონდი და არ მიუღიათ მონაწილეობა სოციალური მემკვიდრეობითობის პრინციპების დაცვაში.

სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ოფიციალური მონაცემების საფუძველზე საქართველოში ასაკით სიბერის პენსია 2004; 2005; 2006; 2007; 2010; 2011; 2013 და 2014 წლისთვის შესაბამისად შეადგენდა საშუალო ოჯახის წლიური საარსებო მინიმუმის 9,8; 17,5; 18,5; 19,1; 35; 41,1; 59,3 და 61,0 %-ს.

საქართველოში „სოციალური მემკვიდრეობითობის“ სამართლებრივი პრინციპის ამოქმედების პარალელურად ხელისუფლების წინაშე მკაცრად დაისვა საკითხი იმის შესახებ,

თუ მომავალში ვინ შეუქმნის მომლოდინეებს „არაწინააღმდეგობრივად გამოყენებულ კეთილდღეობას“. საკითხისადმი პრობლემატურ მიდგომას განაპირობებს სტატისტიკოსების მიერ 1992-2003 წლის მონაცემების გაანგარიშებები. ანალიზით დადგინდა, რომ აღნიშნულ წლებში მნიშვნელოვნად მზარდი იყო გარე მიგრაცია და იგი ექსპერტების შეფასებით, ნახევარ მილიონ ადამიანს აჭარბებდა. სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ოფიციალური მონაცემებით, 2000 წელს მიგრაციულმა სალდომ შეადგინა – 35,2 ათასი კაცი. 2000 წელთან შედარებით 2002 წლისთვის მიგრაციული სალდო შემცირდა 7,4 ათასი კაცით (შეადგინა 27,8 ათასი კაცი).

2004-2005 და 2009-2010 წლებში საქართველოში მიგრაციული სალდო დადებითი მაჩვენებლებით შეფასდა. მიგრაციულმა სალდომ 2004 წელს შეადგინა 5,5 ათასი კაცი, 2005 წლისთვის გაიზარდა 76,3 ათასი კაცამდე, 2009 წელს შეადგინა 34,2 ათასი კაცი, 2010 წლისთვის 18,1 ათასი კაცი. საქართველოში მუშახელის უცხოეთიდან მოზიდვა 2004-2005 წლებში განაპირობა ქვეყანაში ხელისუფლების მიერ პოლიტიკურ და ეკონომიკურ სფეროში აღებულმა „ახალმა კურსმა“, ხოლო 2009-2010 წლებში – მსოფლიო კრიზისმა, რაც განაპირობებს მოსახლეობის გაზრდას და მის გაახალგაზრდავებას.

მიგრაციის პრობლემა მოქმედებს არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ ყველა განვითარებად ქვეყნებში, სადაც ყოველი მეათე ადამიანი მიგრანტია, კერძოდ გაეროს ექსპერტთა შეფასებით, 1975 წლიდან დღემდე მსოფლიოში მიგრანტთა რაოდენობა გაორმაგდა და მსოფლიოს მოსახლეობის დაახლოებით 3%-ი ანუ 175 მილიონი ადამიანი დღეს არ ცხოვრობს იმ ქვეყანაში, სადაც დაიბადა, რაც მეტყველებს მიგრაციის მასშტაბების ზრდაზე.

ამრიგად, მიგრაციის გამომწვევი როგორც პოლიტიკური (მათ შორის ეთნიკური წმენდა და გენოციდი), ეკონომიკური (მატერიალური პირობების გაუმჯობესება), რელიგიური, სოციალურ-კულტურული, ბუნებრივ-ეკოლოგიური მიზეზებისა, ასევე ნებაყოფლობითი, იძულებითი (განხორციელების ფორმის მიხედვით), მუდმივი და დროებითი (დროითი განზომილებით) მიგრაციის მიზეზების შედგენად, მსოფლიოს განვითარებადი ქვეყნების მსგავსად, საქართველოდან გადინება მოხდა მეტწილად შრომისუნარიანი და რეპროდუქციული ახალგაზრდებისა, რამაც მნიშვნელოვანი ზემოქმედება მოახდინა მოსახლეობის სქესობრივ-ასაკობრივი სტრუქტურისა და რიცხოვნობის ფორმირებაზე. საქართველოს

მოსახლეობა 1990 წელთან შედარებით 1995 წელს შემცირდა 6,7%-ით და შეადგინა 5061,7 ათასი კაცი, ახალშობილთა რაოდენობა (56341 ბავშვი) შემცირდა 395%-ით, გარდაცვლილთა (49073 კაცი) რაოდენობა — 3,2%-ით, ხოლო ბუნებრივი მატება შემცირდა 42094 კაციდან 7268 კაცამდე, ანუ 82,75%-ით. 2003 წლისთვის საქართველოს მოსახლეობის რაოდენობამ შეადგინა 4315,2 ათასი კაცი, დაიბადა 46194 ბავშვი (10,7%), გარდაიცვალა 46055 კაცი (10,6%), ბუნებრივმა მატებამ შეადგინა 139 კაცი (0,1 %).

ამრიგად, ქვეყნის დემოგრაფიული განვითარება, მიგრაციული პროცესები და მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობა მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაზე, რაც შეეხება სოციალურ ფაქტორებს, იგი პირდაპირ უკავშირდება მოსახლეობის საპენსიო უზრუნველყოფის სისტემას. ამ პრობლემის წინაშე დგას ბევრი განვითარებული ქვეყანა. გაეროს ექსპერტთა შეფასებით, ბევრი განვითარებული ქვეყნების მსგავსად, იტალიაში, გერმანიაში და საფრანგეთში შობადობამ იკლო, სიცოცხლის ხანგრძლივობა გაიზარდა. ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის (OECD) მონაცემებით, 65 წელს გადაცილებულთა ხვედრითი წილი საფრანგეთის მოსახლეობაში, დღეს თუ 25%-ია, 2050 წელს 50%-ს მიაღწევს. ეს მოცულობა უზარმაზარი წნეხის ქვეშ მოაქცევს საფრანგეთის მოქმედ საპენსიო სისტემას, რომელსაც თან ერთვის ეკონომიკური კრიზისი, რასაც საფუძვლად ედება უმუშევრობის ზრდა და თანდართული სოციალური გადასახადის ამოღების მკვეთრი შემცირება.

დასკვნა. XX საუკუნის 90-იანი წლებიდან განვითარებულმა პოლიტიკურმა და ეკონომიკურმა პროცესებმა მნიშვნელოვანი ძვრები მოახდინეს დემოკრატიული მოწყობისკენ მიმავალი ჩვენი ქვეყნის სახელმწიფოს მმართველობით სისტემაში, რაც ითვალისწინებდა ახლად ჩამოყალიბებულ დამოუკიდებელ სახელმწიფოში მოქმედ ყველა სისტემაში ეფექტური და დროული რეფორმების განხორციელებას, აღნიშნული კი შეეხებოდა თვით სახელმწიფო საპენსიო სისტემის ჩამოყალიბებას და შედეგზე ორიენტირებული ეტაპობრივი რეფორმების განხორციელებას. რეფორმის

პრაქტიკული რეალიზების შუქ-ჩრდილები გასული საუკუნის ბოლოდან დღემდე მნიშვნელოვნად იკვეთება და ეკონომიკურ გაანალიზებასა და შეფასებას ექვემდებარება.

კვლევის ძირითადი თეორიული და პრაქტიკული შედეგები გამოიხატება საქართველოს სახელმწიფო საპენსიო სისტემაში მიმდინარე რეფორმების განხორციელებაში. ნაშრომში მოცემულ კვლევებზე დაყრდნობით მიღებული თეორიული და მეთოდოლოგიური შედეგები გამოადგებათ სახელმწიფო საპენსიო სისტემის საკითხებით დაინტერესებულ მეცნიერ-მუშაკებს, მკვლევარებს, დოქტორანტებს, მაგისტრანტებსა და ბაკალავრიატის სტუდენტებს, ხოლო კვლევის პრაქტიკული შედეგები შეიძლება გამოყენებულ იქნეს სხვადასხვა აღმასრულებელი ორგანოების მუშაკთა მიერ.

რეკომენდაციები. საქართველოში ეკონომიკური მექანიზმებით პრინციპის დაცვის მიზნით ხელისუფლებამ მიზანშეწონილია განხორციელოს:

1. საპენსიო სისტემის სრულყოფისთვის და ეფექტური რეალიზებისთვის ისეთი თანმიმდევრული რეფორმები, რაც დაექვემდებარება საპენსიო ფონდის ზრდას, შესაბამისად „ღირსეული“ საპენსიო ოდენობის განსაზღვრას და პენსიების დიფერენცირებული პრინციპის ამოქმედებას თითოეულ „მომლოდინე“ პენსიონერზე;

2. აქტიური დემოგრაფიული პოლიტიკა, რაც უნდა ითვალისწინებდეს, ერთი მხრივ, ფათო მასშტაბიანი მიგრაციული პროცესების შეჩერებას, რასაც თან უნდა ახლდეს დასაქმების დონის ზრდა, ხოლო მეორე მხრივ, მოკვდავობის შემცირებასა და ამასთან შობადობის სტიმულირებას, რომლის მიმართაც სახელმწიფოს მიერ ამოქმედებული საყოველთაო დახვეწა, თავის მხრივ, საწყის ეტაპზე ეფექტის მომტანია.

3. სახელმწიფოს მიერ საპენსიო სისტემაში მიმდინარე რეფორმები და განხორციელებული აქტიური დემოგრაფიული პოლიტიკა ხელისუფლებას დაეხმარება ქვეყანაში „სოციალური მექანიზმებითობის“ სამართლებრივი პრინციპის ამოქმედებაში ანუ „მომლოდინე“ პენსიონერებისთვის „არაწინააღმდეგობრივად გამოყენებული კეთილდღეობის“ შექმნაში.

ლიტერატურა:

1. საქართველოს სტატისტიკის სახელმწიფო დეპარტამენტის მონაცემები 2004-2016 წლები. http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=913&lang=geo
2. Якобсон Л. И. "Экономика общественного сектора". Мос., ГУ-ВШЭ, 1996, ст.45-50
3. Стиллиц Дж. Ю. "Экономика государственного сектора". Мос., ИНФРА-М, 2002, ст.55-67
4. Якобсон Л.И. "Государственный сектор экономики" Мос., ГУ-ВШЭ, 2000, ст. 25-42.